

СУХОВА Надія Миколаївна,

к. філос. н., доцент кафедри філософії ГМІ НАУ

ПРОБЛЕМА ТВОРЧОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ У ЖИТТІ І ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

«Мріє, не зрадь!»

Кожен вчинок людини є відображенням її особистості, а все життя Лесі Українки є героїчним вчинком надзвичайної людини без подвійних стандартів і особливим відчуттям навколишнього середовища і подій в ньому.

Лариса Петрівна Косач (Леся Українка) відноситься до тих людей, яких доля загартувала сповненим невимовних душевних і фізичних страждань і гіркоти життям. Саме у таких людей, які надзвичайно прагнули жити, творити, сповна реалізуватися за той короткий час, що відпущено прожити на цій прекрасній землі – нам потрібно вчитися любити життя у всіх його проявах.

На сьогодні в нашому українському суспільстві проблема творчої реалізації людини особливо загострилася серед молоді та більшості людей творчих професій, які емігрують за кордон, не знайшовши можливості і зневірившись у реалізацію свого творчого потенціалу в Україні.

Народившись у сім'ї повітного юриста, Петра Антоновича Косача, та відомої української письменниці, громадської діячки, сестри Михайла Драгоманова, Ольги Петрівни Драгоманової-Косач (Олени Пчілки) – Лариса зростала в атмосфері пронизаною творчим духом людей, що збиралися в їх родинному колі. У будинку Косачів, в селі Колодяжному під Ковелем, часто збиралися письменники, художники й музиканти, влаштовували вечори і домашні концерти. Дядько Лариси – Михайло Драгоманов, був відомим ученим, громадським діячем, який перед еміграцією до Франції й Болгарії співпрацював із І. Франком. Біографи Лесі Українки надають йому одну з провідних ролей у формуванні племенниці згідно зі своїми соціалістичними переконаннями, ідеалами служіння Україні, які вона, на щастя, переросла, і допомагав їй як літературний критик і фольклорист.

Батьки пророкували дочці майбутнє відомого музиканта, але їх мрія обірвалася в той час, коли з веселої і грайливої дитини за декілька місяців Леся перетворилася на хворобливу і крихку дівчинку. Туберкульоз кісток, після застуди у десятилітньому віці, буде переслідувати її до кінця життя і спровокує цілу низку невиліковних хвороб.

Високоякісна домашня освіта, коли Леся вивчила дев'ять мов, в подальшому дала письменниці доступ до оригіналів світової літератури та наукових праць багатьох народів, сприяла реалізації літературного таланту. В дев'ятнадцять років Леся написала підручник по давній історії східних народів для своїх менших сестер. Знаючи цю надзвичайно витончену дівчину, сучасники захоплювалися її освіченістю, тонким умом і здатністю долати будь-які труднощі, оскільки Леся всіляко приховувала свою хворобу від чужих очей, що приносило їй надзвичайні фізичні і душевні страждання. Можливо за це доля нагородила її почуттям, яке надихнуло Лесю Українку на створення витончених ліричних шедеврів, що до сих пір є популярними не тільки в українській літературі.

Прагнення до справжніх почуттів, до повноцінного життя, не зважаючи на слабе хворобливе тіло, сформувало життєве кредо Л.Українки – *«Ні, я хочу крізь сльози сміятись. Серед лиха співати пісні, Без надії таки сподіватись, Буду жити – геть думи сумні!»*. На сьогодні сучасна медицина стверджує той факт, що людині з найстрашнішим діагнозом можна прожити дуже плідно ще багато років за однієї умови – продукувати позитивні думки та перебувати в доброму гуморі, не допускаючи відчаю у скрутних ситуаціях. І саме це, по-перше, допомагає людині реалізуватися більш повно в своєму житті, по-друге, через цю людину спонукає до реалізації всіх, хто близько спілкується з нею. Хвороба завжди виступає чинником тверезого відношення до життя.

У 1897 році в Криму (Ялта), Леся познайомила з Сергієм Мержинським, одним з організаторів «Київського Союзу боротьби за визволення робочого класу» і самовіддано покохала його.

Двоє самотніх людей, зламані невиліковними на той час хворобами (Сергій Мержинський страждав на сухоти). Він – стриманий, двадцяти семирічний молодий чоловік, закоханий у поезію, але значних висот у ній не досяг. Вона – на рік молодша за нього, худорлява жінка, що втілювала в собі силу і мудрість, талант і широку душу, зумівшою знайти в собі мужність боротися з хворобою і прожити коротке життя яскраво і повноцінно.

Спочатку на Лесю Сергій призвів не зовсім цікаве враження. Він жалівся на москітів, на прохолодну чи не зовсім теплу воду, але в порівнянні з болями в суглобах у Лесі до частішої втрати свідомості,

знервовані заяви здавались часто смішними й нікчемними. Часті побачення у знайомих їм обом людей, дозволили Лесі і Сергію збагнути надзвичайні пориви власних душ відносно один до одного.

Усвідомлюючи, що їхня зустріч не має майбутнього (Лесю Українку в цей час прооперували в Берліні і видалили частину тазового суглоба), Леся намагалася згасити в собі спалахнувшє полум'я любові, але доля повернула її життя так швидко і непередбачено, що жінка не могла жити без коханого, який згасав на очах від тяжкої хвороби. Навіть коли мати намагалася стримати дочку від поїздки до коханого, пригрозивши материнським прокляттям, Лариса не звернула увагу на вмовляння матері. Цей порив чистої жіночої любові знайшов своє відображення у словах вірша, який Леся напише пізніше цих подій:

*Мріє, не зрадь!
Я так довго тебе тужила,
Стільки безрадісних днів, стільки безсонних ночей.
А тепер я в тебе останню надію вложила.
О, не згасни ти, світло безсонних ночей!
Мріє, незрадь!
Ти ж так довго лила свої чари в серце жадібне моє,
Сповнилось серце ущертъ,
вже ж тепер не одіб'ють від тебе примари,
Не зляка ні страждання, ні горе, ні смерть.
Я вже давно інших мрій відріклася для тебе.
Се ж я зрікаюсь не мрій, я вже зрікаюсь життя.
Вдарив час, я душею повстала сама проти себе,
І тепер вже немає мені вороття.Тільки життя за життя!
Мріє! Станься живою!
Слово, коли ти живе, статися тілом пора.
Хто моря переплив і спалив кораблі за собою,
Той не вмере, не здобувши нового добра.
Мріє, колись ти літала орлом надо мною, -
Дай мені крила свої, хочу їх мати сама,
Хочу дихать вогнем, хочу жити твоєю весною,
А як прийдеться згинуть за теє – дарма! (1905р).*

Сповнені глибоким драматизмом і сумом, інтимні ліричні твори Лесі Українки хвилюють читача своєю щирістю, глибиною і справжністю людського почуття. В них відчувається властиве тільки Лесі Українці вміння передавати найтонші пориви жіночої душі, найпотаємніші сторони жіночої психіки, зворушливої ніжності. І коли на руках у Лесі помре коханий, щоб не збожеволіти від горя, вона пише

поему «Одержима», в якій оспівує жертвність самовідданої любові. І навіть потім, через шість років після смерті Сергія, коли вона зустріне відданого їй чоловіка, Климента Квітку, музикознавця і фольклориста, Леся пронесе свою любов через все життя. Така надзвичайна здатність до чистого почуття любові відіб'ється і на стосунках між Климентом і Лесею, коли він так само віддано буде кохати свою Лесю і лікувати її у найкращих лікарів Європи. Наче небо повертатиме Л. Українці все те, що вона поклала на алтар Любові заради Сергія Мержицького.

До кінця свого життя Леся Українка так і не змогла пояснити своє заміжжя з К. Квіткою і утримання від шлюбу з С.Мержицьким. «Любов не знає абсолютної справедливості, і саме в цьому її найвища справедливість» – зазначала Леся у своїх листах до друзів.

Загартування духу, безоглядне кохання, сміливе виказування своєї громадської та особистої позицій до подій в світі через літературний дар поета, допомога ближнім, зустрічі і втрати та багато іншого – все це можна визначити як сміливе прийняття Лесею своєї долі, місця й часу перебування на землі, а для нас – приклад того, що ніхто з людей не знає своїх сил. І тільки в надзвичайних ситуаціях нашого випробування, не відмовляючись від боротьби, можна дізнатися на що ти здатен в цьому житті.